

מת'קות הפרשה

ינ"ל ע"י ישיבת "היים של תורה - לובלין" בראשות הרב הגאון רבי מנחם 'אווע שליט"א

שופטים

אמונת חכמים בכל מצב

שופטים ושטרנים תתן להם בכל שערך וגו' (טו יז)
 יש לעיין בפרשה זו בכמה דברים הטעונים באור א.
 הקשו המפרשים לדורותיהם מפני מה נסמכה פרשה זו לפרשת מועדי ה' ב. האור החיים הקדוש הביא בשם הפסיקתא שאם יש שופטים יש שופטים ואם אין שופטים אין שופטים. וצריך באור מה הקשר ביניהם?
 ג. לקמן (יז יא) כתבה התורה "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" וכתב על זה רש"י בשם הספרי "אפלו אומרים לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין". ויש להבין מדוע צוה הבורא לשמוע לתלמידי חכמים הגם שהם מורים ההפך מהתורה הקדושה?

ונראה לבאר בסיעתא דשמיא על פי מה שכתב החנוך (תצו) "על דרך האמת והשבח במצוה זו אמרו זכרונם לברכה לא תסור ממנו ימין ושמאל שאפלו יהיו טועים בדבר אחד מן הדברים, טוב לסבל טעות אחת ויהיו הכל מסורים תחת דעתם הטובה תמיד, ולא שיעשה כל אחד לפי דעתו תמיד, שבזה יהיה הרבן הדת וחלוק לב העם והפסד האמה לגמרי", עד כאן לשונו הקדוש.

והינו שמטרת הצדיקים והתלמידי חכמים שבכל דור ודור ללמד את העם דרך ה' בכל עת וזמן לפי ענינו ועל כן נסמכה פרשה זו למועדי ה', שמהותם ביאת העם לבית המקדש, בכדי לקבל את דעת ה' מהכהנים הצדיקים ומחסנהדרין, שנמצאים שם ומלמדים את הדרך של ההודאה והשמחה, וכמו שכתוב בספרי על הפסוק "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

ברם כאן מדגישה התורה הקדושה שלא די במה שמקבלים בכלליות מהתלמידי חכמים, אלא צריך למנות תלמידי חכמים בכל עיר בכדי שנהיה סמוכים תמיד לתלמידי חכמים ונקבל מהם דרך על כל צעד ושעל, וזה ענין השופטים המקנים לכפות את דעת התלמידי חכמים, מפיון שהתלמידי חכמים לא נועדו

להיות צדיקים במקומותיהם לברכות וכדומה בלבד, אלא מוטל על כל אחד ואחד מאתנו ללכת אחריהם ולשמע מהם את דרך ה', ובד בבד לקיים את עצותיהם ולערוך חשבון נפש עם עצמנו על דרכינו ומעשינו, וכידוע ממרנא החפץ חיים שהרבה לדבר על כך.

וכבר דרשו בעלי המוסר שענין השפיטה נתנה לכל אחד ואחד בדרך שהוא מקבל מהתלמידי חכמים, מפיון שבלי חשבון נפש הדברים הנאמרים לנו מפי הצדיקים לא מתקבלים ונספגים בתוכנו כראוי.

המורה מכל האמור שראוי לכל אחד ואחד לחפש לעצמו את הצדיק והתלמיד חכם שיורה לו את דרך ה', ויקבל את דבריו באמת ובתמים הגם שלפי שכלו הקטן זה לא נראה לו, שהרי ומה על דברי תורה צוהה התורה לשמוע לתלמידי חכמים הגם שזה לא תואם את מה שכתוב בתורה הקדושה בבבבול, וזה מחמת שלתלמידי חכמים יש את השכל הפנימי והעמק של התורה הקדושה, על אחת כמה וכמה שראוי לנו לציית לדבריהם בשלפי השכל הקטן שלנו זה לא נראה.

וכן נערוך חשבון נפש עם עצמנו על כל דרכינו ומעשינו ועל ידי זה נזכה לדעת של בית המקדש בימינו, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות לג.) "כל מי שיש בו דעה פאלו נבנה בית המקדש בימיו" ה' וזכנו לקד בשלמות אמן.

עבודת הבהנים בבית המקדש

שופטים ושטרנים תתן להם בכל שערך (שם)
 איתא בגמרא בסנהדרין (ז): "למה נסמכה פרשת דינים לפרשת מזבח? אלא שכל המעמיד דין הגון פאלו נטעו אצל המזבח - שהוא מכפר ומגן פמזבח". וצריך באור מה השיבות בין תלמיד חכם למזבח? ונראה לבאר בסיעתא דשמיא על פי מה דאיתא בגמרא (ברכות לג.) "כל מי שיש בו דעה פאלו נבנה בית המקדש בימיו", וטעם הדבר שבבית המקדש היו הבהנים מלמדים את האדם בצורה מוחשית על ידי

עבודת הקרבנות להעריף את כל הנפלאות שבגופו, ועל הדם שאזרם בו בתקונו, וכן הלויים בשירים היו מעוררים את האדם לשוב בתשובה מאהבה. ועל כן בשאדם בא לתלמידי חכמים ולסנהדרין ומקבל מהם את הדרך של השמחה וההודאה, אינו מתקוטט עם אנשים, מכיון שהוא יודע כיצד להתגמש בכל מצב ולשמור על אוירה נעימה ושמחה, שזה העמק של הקרבנות.

מי יודע מה כתוב בין שורות התורה הקדושה?

לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל (יו"א)

איתא בשיר השירים רבה (פ"א) "חביבים וחמורים דברי סופרים מדברי תורה ונבואה דכתיב על פי התורה אשר יורוף וכן כתיב לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל - אפלו יאמרו לך על ימין שהוא שמאל". וצריך באור שהרי לכאורה התורה הקדושה זה הדעת של הקב"ה, והיא מדריכה אותנו כיצד להתנהג, ואיך יתכן שדברי סופרים יהיו חמורים ממנה?

ונראה לבאר על פי הגמרא במכות (כב:): "במה טפשי אני אינשי דקמו מקמי ספר תורה ולא קמו מקמי גברא רבה, דאלו בספר תורה פתיב ארבעים יפנו ואתו רבנן ובצרו חדא" והינו שלחכמים יש את השכל הפנימי של התורה הקדושה, ועל כן ביכלתם להורות לנו כיצד להתנהג גם במה שלא כתוב בתורה הקדושה במפרש אלא בין השורות וכדומה, ועל כן נצטוינו לציית לדבריהם גם במה שלא מסתבר לנו.

למוד תורה לשמה - כיצד?

והיה כשבתו על פסא מומלכתו וכתב לו את משנה התורה וגו' (שם יז)

יש לעיין במצוה זו בכמה דברים הטעונים באור. א. מדוע נאמר "והיה כשבתו על פסא מומלכתו" - והלא לכאורה זה מיותר? ב. מדוע על המלך לכתב ספר תורה בעצמו ואינו יכול להשתמש בספר תורה שהניחו לו אבותיו (כמובא ברמב"ם הלכות מלכים פ"ג)? ג. איתא במדרש הגדול שספר תורה זה אינו פשר על שונה וניר אלא על עור בהמה טהורה בלבד, וצריך באור מדוע?

ד. בספרי דרש מפסוק זה של "למען תלמד ליראה" שיראה מביאה לידי תלמוד ותלמוד מביא לידי מעשה ומעשה מביא לידי יראה, וצריך באור כיצד הדבר מתחיל ביראה או במעשה? ה. בירושלמי בסנהדרין (פ"ב) למד בקל וחומר ממלך להדיוט שחייב להגות בתורה תמיד ולכאורה יש לקל וחומר זה פרקה - שיתכן שרק מלך שעליו לשפוט את ישראל עליו

לעין בתורה הקדושה תמיד?

ונראה לבאר דבר זה על פי מה שכתב האור החיים הקדוש על הפסוק לבלתי רום לבבו מאחיו, וזה לשונו הקדוש "כלומר למוד התורה הקדושה בתמידות מסייעת אותו שלא ירום לבבו מאחיו וכן אמרו באבות (פ"ו) כל העוסק בתורה לשמה, מלבשתי עננה ויראה. והינו שהתורה הקדושה מצוה את המלך לכתב בעצמו (שאלה א) את התורה הקדושה, ולחרט בתוכו את כל המדות הנפלאות המבארות בה, ועל ידי כן ירפך ויעבד את לבו בשם שמעבדים עור בהמה גסה (שאלה ג), וכשהוא זוכה לכך הוא נעשה מלך על עצמו, (שאלה א) ואחר כך ביכלתו למלך ולשפט את העם כראוי.

וזה למוד לכל אחד ואחד שרוצה לשלוט על עצמו שיהנה בכל עת בתלמודו וידלה את העצות והמדות הנפלאות שבתורה הקדושה, ויתנהג על פיהם (שאלה ב) ועל ידי זה יבוא ליראה ולמעשה - שיתנהג כראוי עם עצמו ועם כל התלויים בו, וכן יזכה לעננה שהיא יסוד היראה והדבקות בו יתברך.

גם בשאדם חטא עליו להאמין שהבורא יתברך קרוב אליו מאד בכל מצב

תמים תהיה עם ה' אלקיך (יז יג)

איתא בספרי שבשאדם תמים אזי חלקו עם ה', וכן אמר דוד בתהלים (מא) "ואני בתמי תמכת בי ותצניני לפניך לעולם". מעלת התמימות גדולה מאד מכיון שעל ידה אנו עם ה' יתברך בשלמות.

ולא עוד אלא שהתמימות היא הפלי לאמונה בקב"ה ובצדיקים, מכיון שהתמימות מכשירה את הלב להיות בקשר אדוק עם ה' בקשר של בן לאביו, קשר הנובע מתוך אמון מחלט ותמים שהוא עושה עמו את הכי טוב בעבורו, וגם בשאדם חטא אסור לתת לקשר הזה להאבד חס ושלוש, אלא להאמין שהבורא יתברך קרוב אלינו מאד בכל מצב.

והעצה לזכות לתמימות, זה על ידי שיתחבר לאנשים ישרים ותמימים, ונספר מעשה קצר בענין התמימות, מעשה שהיה גזרת גרוש על יהודי פרשבורג אם לא שיעמידו אדם שינצח את הכמר בוכות, והחתם סופר צוה לקחת אדם תמים ביותר, שאינו זז מפסק השלחן ערוך, וכשבא התמים הזה לופוח, כפד אותו מושל העיר בכוס קפה, והלה סרב מחשש חלב עכו"ם, והמושל פעם על כך מאד, תוך כדי כך תקפו את המושל יסורים עזים בגטן, והתברר שהחלב היה מכלבא, ואזי הוא ראה את אמתת התורה הקדושה, ובטל את הגזרה, וכששבו לחתם סופר אמר להם, צאו וראו מה פחה של תמימות ואמונת חכמים!

בגדל מעלת התמימות

תמים תהיה עם ה' אלקיך (שם)

רש"י פרש בקדו שני פרושים א. לקבל את כל מה שהקב"ה עושה עמו בתמימות בלי לחקור אחר העתידות. ב. תמים תהיה - כשתתנהג בתמימות, עם ה' אלקיך - יהא חלקך עם ה', והתרגום אוניקלוס והרמב"ן פרשו שתמים זה שלמות עם הקב"ה.

ונראה לומר לפי עניינת דעתי שלא פליגי מפיון שהתמימות עם ה' יתברך והרצון לעשות את רצונו, מביאים לאדם דבקות בו יתברך שזה השלמות האמתית, ועוד שאינו בא למחלקת אלא הוא בשלום עם כלם כמו שאינו יודע מהמתרחש סביבו, ואפשר לרמוז שהתורה הקדושה פתבה את ענין התמימות סמוך לפרשת המלך, מפיון ששלמה המלך עבר על שלש מצות שנצטוו בהם המלך, בכדי ללמדנו שאין חקמה ותבונה לנגד ה' רק צריך לקיים את רצונו בתמימות.

אל תבהל מהמדות הרעות שבהן

והיה כקרבכם אל המלוזמה ונגש הכהן ודבר אל העם (כ ב)

צריך באור מפני מה נאמר כאן לשון של 'שמע ישראל' ועוד מפני מה נאמר 'שמע ישראל' בלשון יחיד, והלא כל הפסוק מדבר בלשון רבים? ונראה לומר שהתורה הקדושה מלמדת אותנו בזה כיצד לנצח במלחמת היצר, וזה על ידי שכל אחד ואחד יאמר לעצמו שמע ישראל - אל תבהל מכל המדות הרעות שבהן, מפיון שהקב"ה הביא לה אותם בכדי שתעבד ותגמול מהם לאט לאט והקב"ה מסייע בידך.

וכן ראוי לכל אחד ואחד להקדיש בכל יום זמן בכדי לחזק את עצמו ואת חבריו, הן בדבורים והן שיכתב מכתבים של חזק ועוד על כל הטוב שבחברו ושבעצמו, וכן יכתב את כל ההפך הטוב שיש לו לרבו, מפיון שכל אחד ואחד צריך חזק, והחזק נותן פחות מהדשים.

וכן מצינו שהקב"ה חזק את יהושע בתחלת הנהגתו וכמו שכתוב "רק חזק ואמץ". ה' יזכנו להיות חזקים תמיד ולהלחם ביצר הרע בעז ובגבורה, ועל ידי כן נזכה למדות טובות וללב טהור לאבינו שבשמים.

כיצד נחזק את המוטיבציה שבנו?

אתם קרבים היום למלוזמה... אל ירח לבבכם וגו' (שם ב)

פעמים רבות האדם נופל בדעתו מחמת שהוא רואה שהוא נכשל אין ספר פעמים, מחמת המדות הרעות שבו, כגון שהוא בעס וצעק על אדם מסים, או שמרב פיזיותו גרם בזיון לאדם מסים ולבו נוקפו על דבר זה.

ובכדי להנצל מלפול בדעתו, עליו לומר לעצמו 'אם אחשב על הרע שבי לעולם לא אתקדם, ולהפך ירד לי המוטיבציה להשתפר בחיים, ועל כן אעשה עכשו תשובה קצרה על מה שעשיתי, ומיד אתחזק בטוב שבי'.

וכן יאמר לקב"ה 'רבונו של עולם אני יודע שיש לי מדות רעות ומעשים רעים, וכל ביאתי לעולם הזה זה בכדי לתקן את זה, ואני מתחרט על מה שלא התנהגתי כהגו, ואבקש ממך שתעזר לי להשתפר, ותתן לי כח וזמן לעבד על מדותי, ומיד כשאדם מסים תפלה זו, עליו להמשיך כרגיל כמו שלא ארע מאומה, ואחר כך בזמן שמחה יערך חשבון נפש עם עצמו כיצד עליו להשתפר.

להשלים כל הנאה גשמית בפן הרוחני שלה

ומי האיש אשר זטע כרם ולא זוללו (שם ו)

איתא בגמרא בברכות (לו.) "אל תקרי קודש חוללים אלא חוללים" והינו שרצון הבוה שנודה ונהלל לשמו יתברך על הפרות הנפלאים שהוא נותן לנו מרב אהבתו אלינו, ועל ידי כן נתקרב אליו באהבה, ומחמת כך אמרה התורה שמי שנטע כרם ולא הספיק להודות עליו אזי חסר בגמר הדבר ובתכליתו, ומחמת כך ישוב לביתו בכדי להשלים ולהעלות את הגשמיות שבהדבר ולאחד אותו יחד עם הרוחניות שבו, וזה גם הטעם בבית חדש ובאשה חדשה.

מכאן נלמד להעמיק בכל דבר שיה' יתברך נותן לנו, ולראות כיצד להשלים ולהעלות אותו בפן הרוחני שלו, וזה הן בבין אדם לחברו והן בבין אדם למקום.

כחו של מעשה קטן - עד היכן???

מי האיש הירא ורח הללב ילך וישב לביתו (שם ז)

במשנה בסוטה (מד) מובאת שיטת רבי יוסי הגלילי שהירא זה מי שירא מעברות שבידו, וזה כולל גם עברות קטנות כגון ששח בין תפלין של יד לתפלין של ראש. אנו רואים כאן מה כחו של כל מעשה קטן שהגם שהוא נראה קטן הוא גדול מאד, וחוזרים עליו מעורכי המלחמה.

ואם בדבר עברה כך בדבר מצוה על אחת כמה וכמה, שכל מעשה אפלו קטן נחשב בשמים לדבר גדול מאד, וכמו שידוע המעשה שהיה אצל אשת הגר"א בענין הצדקה - שעל הושטת אצבע בלבד זכתה לשקר עצום ורב בשמים.

ונספר כאן מעשה בילד שהציל את משפחתו על ידי מעשה קטן, וכה היה המעשה יהודי מארצות הברית שכר מלונית קטנה סמוך לפילדלפיה המהנה מוקד משיכה לתורים מכל רחבי העולם, במשך כמה שנים הניב העסק הכנסה נאה ומכבדת, אלא שאז הגיעו ימי

המשפך הפלילי בעלי עסקים רבים ירדו מנכסיהם, עשרות בנקים נסגרו.

מה שגרם לירידה בכמות המבקרים במלוניית, ומחדש לחדש ירדו ההכנסות של היהודי השוכר, ובעטים אף צבר חובות של תשלומים אצל המשפיר, חובות של כמה חדשים שלא היה לו מהיכן לשלם.

הילדים בבית שמעו ביצד ערב אחד אומר אביהם לאמם 'אם החדש אני לא משלם לבעל הבית הוא משליך אותי מהמלוניית, ואז לא יהיה לנו לא מקור פרנסה ולא מקום מגורים, אני לא יודע מה לעשות'.

למחרת בבקר יצא האיש אל חזית המלוניית ולהפתעתו הוא מוצא את בנו בן השמונה עומד מאחורי שלחן המצב על דשא סמוך לכביש הראשי, ועליו כמה בקבוקי לימונדה, על שלט גדול העשוי מקרטון נכתב באותיות גדולות בכתב יד ילדותי, 'עזרו לי להציל את משפחתי, בעל הבית מאים לזרק אותנו, קנו בוס לימונדה ביתית בשתי דולר כדי שלא יפנו אותנו מהבית!'

האב התרגש מהמעשה של בנו, הוא לטף את ראשו פשדמעות בעיניו ואמר, 'לך לשחק עם החברים שלך אני ואמא כבר נמצא פתרון'. אבל הבן הקטן החליט להמשיך במשימתו, הצלחתו לא הייתה מסחררת, מתוך כל הנהגים הרבים שחלפו על פניו, רק ששה קנו ממנו בוס לימונדה, והפדיון היומי שלו עמד על שנים עשר דולר, אמנם זה הרבה פסף לילד בן שמונה אבל זה עדין לא התחיל אפילו להתקרב לסכום בן אלפי הדולרים שאביו היה צריך לגייס עד סוף החדש.

ברם הילד היהודי לא אמר נואש, ולמחרת בבקר התיצב שוב ליד השלחן ובקבוקי הפלימונדה, הוא מכר שלש פוסות אבל אז עצר נהג קנה ממנו בוס נוספת והחל לשוחח אתו, הילד לא ידע זאת, אך הנהג היה עורך השבועון המפרסם והנפוץ ביותר באמריקה.

בסוף השבוע - תמונתו של הילד עם שלט ההצלה התפרסמו בשער השבועון, העורך פרסם כתבת ענק על ספורו הנוגע ללב של ילד המנסה להציל את ביתו, באותו סוף שבוע, עזרו ליד דוכן הפלימונדה שלו מאות נהגים חולפים, ועוד רבים שהגיעו במיוחד מפל האזור, הילד נאלץ לגייס לעזרה את שני אחיו ועוד חבר מהבתה כדי לעמוד בלחץ הקונים, תוך שבועים הוא הצליח למכור יותר משלשת אלפי פוסות לימונדה, ולהרויח ששת אלפים דולר!

הוריו היו אהוזי התרגשות והשתאות מהנש העצום שעשה להם הבורא יתברך, ונתנו לו שיר ושבח על הבן

היזמתי שנתן להם, אבל זה לא הסוף, גם המשפיר ראה בשבועון את הפתבה אודות המלוניית שלו ומשהו בלבו הקשוח זה, הוא התקשר ליהודי השוכר והודיע חגיגית פי החליט לתת לו הנחה בדמי השכירות ולהתגמש במועדי התשלום. עד כאן הספור ועתה נעבר ללקחים הנפלאים שאפשר ללמוד ממנו.

א. מה גדול כחו של מעשה קטן כמות שהוא, ובפרט כשהוא נעשה עם לב טהור וזך לבורא כל העולמים שהוא בוחן לבות וכליות, והגם שלפעמים אדם חושב מה תעזר התפלה שלי, מה יעזר הנחת התפליון שלי, טוב, אני יניח תפליון ויתפלל כמצות אנשים מלמדה בכדי להסיר את יסורי המצפון מלבי, ובכדי לדעת שכבר גמרתי עם זה.

ברם לא זו הדרך, פי על כל אחד ואחד לדעת שהקב"ה יושב וממתין לתפליון שלך ולתפלה שלך, הגם שהם נעשות בלי השק וכלי טעם, ובעקר בזמנים הקשים זה הזמן לתבל את התפליון עם המחשבה שבתפליון אתה מתקשר עם הבורא יתברך בכל מקום ובכל זמן, ולא משנה מה עבר עליך וכדומה.

וכן כל תפלה, אנחה והודאה לה' יתברך, עולה למרומים ופועלת את פעלתה, והגם שהיא קצרה הקב"ה מחבב אותה מאד, מביין שהיא מלאה וגדושה בלב טהור וזך, ועלינו לדעת שהקמך המטעה שלנו בעולם הזה, שונה לגמרי מהקמך האמתי והישר שיש בשמים.

ב. לא להתיאש ולא לפול בדעתנו בשום מצב בעולם, והגם שגראה לנו שפלו כל הקצין ואבדו כל התקוות הלילה, עלינו לדעת שהיושב בשמים ממתין שאנו מצדנו נעשה את המטל עלינו כפי פחותינו, ואזי הוא יעשה את שלו ויקפיץ אותנו למקומנו ולישועתנו, וכדגמת הילד שלא התיאש מהימים הראשונים שלא הלכו לו, ואף לא נחלש מדברי אביו, אלא התחזק בכחות האדירים שבו, ואזי צמחה לו הישועה בהרהר עיון.

ג. מכאן נלמד כחו של רצון מהו, וכמה אפשר לפעל על ידו, חזק ונחזק את המוטיבציה והרצון הטוב שבנו, שהרי כל אחד ואחד מאתנו מלא ברצון, שפלו זועק אף טוב וחסד ורחמים, ועל ידי זה נבצע את הרצון הטוב במעשים טובים מתוך הערכה לכל מעשה קטן, ועל ידי כן יהיו כל חיינו מלאים במעשים טובים וזוהרים ברצון הבורא יתברך ויתעלה.

ניתן לשמוע שיעורים מפי מורינו ראש הישיבה שליט"א בקול הלשון במספר 03-6171111 (אידיש), 03-6171171 (לה"ק, קו ישרי). ובאמריקה - קול הלשון של ארה"ב (באידיש ובקרום גם באנגלית). שמעו ותחי נפשכם. להערות ותרומות ניתן לפנות למכון "א זיסקייט אין מועדי ישראל", 052-7193031.

להצטרפות ל-5971 מנויי 'מתיקות הפרשה' ולמכתבים למערכת: ALONLUBLIN@gmail.com או 5402047@gmail.com